

ID: 9154

Změny žaloby

Nereaguje-li odvolací soud na návrh změny žaloby z důvodu, že tento návrh je postižen vadou, zatíží tak své rozhodnutí jinou vadou řízení, která může mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Nereaguje-li odvolací soud na návrh změny žaloby z důvodu, že tento návrh je postižen vadou, zatíží tak své rozhodnutí jinou vadou řízení, která může mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29.3.2001, sp.zn. 20 Cdo 1129/99)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně Tělocvičné jednoty S. L. proti žalovanému Městu L., zastoupenému advokátem, o vydání nemovitostí, vedené u Okresního soudu v Litoměřicích pod sp. zn. 8 C 61/98, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19.1.1999, č.j. 11 Co 770/98 - 37, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19.1.1999, č.j. 11 Co 770/98-37, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Odvolací soud rozsudek, jímž soud prvního stupně zamítl žalobu o vydání ve výroku označených nemovitostí, potvrdil. Obsírně zdůvodnil, že žalobkyní uplatněný nárok „má původ“ v restitučním zákoně č. [173/1990](#) Sb., a uzavřel, že je „neopodstatněný“ vzhledem k tomu, že nebyl uplatněn ve lhůtě, tímto zákonem stanovené. V odvolání nově vzneseným tvrzením, že vlastnictví dotčených nemovitostí nikdy nepozbyla, by odpovídal žalobní návrh na jejich vyklizení podle § 126 obč. zák. (nikoli na vydání), uvedl odvolací soud, jestliže však žalobkyně i poté „setrvala na dosavadním návrhu a nezměnila jej přes změnu skutkové a právní argumentace“, nezbylo než posuzovat věc z hledisek, z nichž byla posuzována soudem prvního stupně. Proti svému rozsudku připustil odvolací soud dovolání, a otázku, již považoval za zásadního významu po stránce právní, vymezil v odůvodnění coby otázku „možného souběhu restitučního nároku v návaznosti na změnu skutkové a právní argumentace žalobkyně v odvolacím řízení“.

Ve včasném dovolání žalobkyně (za níž jedná pověřený člen s právnickým vzděláním) uvedla, že „sice původně bylo možno se domnívat, že předmětný nárok byl uplatněn jako restituční podle zákona č. [173/1990](#) Sb.“, ale že již ve svém odvolání namítla, že uplatněný nárok takto být posuzován nemá, neboť požaduje vydání majetku, který jí „pravomocně nikdy odňat nebyl“. Odvolacímu soudu, který jej přesto posoudil jako restituční („a to zřejmě proto“, že petit žaloby nebyl změněn), vytkla, že pojem „vydání“ spojuje pouze s nárokem restitučním, avšak z ustanovení § 126 obč. zák. plyne, že vlastník se může právě vydání věci domáhat, a to bez rozlišení, zda se jedná o věc movitou či nemovitou; obvyklá žaloba na vyklizení je ostatně „absurdní“, jelikož sama má sporný dům v bezplatném užívání a je vlastníkem převážné části jeho vnitřního zařízení. Podrobným výkladem posléze dovolatelka dokazovala, že vskutku k „pravomocnému odnětí jejího vlastnictví vůbec nedošlo“.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 1.1.2001 - dále jen „o.s.ř.“).

Dovolání je přípustné (§ 236 odst. 1 o.s.ř.), neboť odvolací soud tak ve výroku stanovil (§ 239 odst. 1 o.s.ř.). Jelikož právní otázku, pro kterou pokládal rozhodnutí za zásadně významné, formuloval toliko v jeho odůvodnění, je nutné mít zato, že dovolacímu přezkumu jsou otevřeny všechny, na jejichž posouzení rozhodnutí spočívá (srov. nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20.2.1997, sp. zn. III ÚS 253/96, uveřejněný v příloze částky 7 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1997). Z toho, že založení přípustnosti dovolání podle § 239 odst. 1 o.s.ř. se opírá o předpoklad zásadního významu rozhodnutí po stránce právní, plyne, že způsobitým dovolacím důvodem je důvod ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Kromě vad vyjmenovaných v § 237 o.s.ř., je-li dovolání přípustné, posuzuje dovolací soud i jiné vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i když v dovolání namítány nebyly (§ 242 odst. 3 o.s.ř.).

V občanskoprávním řízení sporném, jež je ovládáno dispoziční zásadou, platí, že soud je vázán žalobou (srov. § 153 odst. 2 o.s.ř.), což znamená nejen nepřekročitelnost navrhovaného soudního výroku, ale i vázanost tzv. skutkem, to jest žalobními (§ 79 odst.1 o.s.ř.) a jinými (§ 101 odst.1 o.s.ř.) tvrzeními o právně významných skutečnostech, z nichž žalobce dovozuje uplatněný nárok. Totéž platí o žalobě změněné, resp. o žalobcově návrhu, aby původní žaloba byla změněna (§ 95 o.s.ř.).

Ustanovení § 95 o.s.ř. umožňuje účastníku se souhlasem soudu měnit za řízení návrh na jeho zahájení. Změnou návrhu je též procesní úkon, jímž žalobce, ačkoli požaduje stejné plnění (vydat věc), tak napříště činí na základě jiných skutečností, než které vylíčil v žalobě.

Jestliže tedy žalobkyně ve stadiu odvolacího řízení žalobu (takto) změnila resp. učinila - v odvolání - tomu obsahově odpovídající úkon (oproti skutkovým tvrzením, že jí dotčené nemovitosti byly odňaty, a to za okolností, jež jsou rozhodné pro jejich navrácení, v odvolání tvrdila, že odňaty nebyly a že nepřestala být jejich vlastníkem), odvolací soud nemohl postupovat jinak než podle § 211, § 95 o.s.ř., a pokračovat v řízení o původním návrhu bylo možné jen za předpokladu, že změnu žaloby usnesením nepřipustil (§ 95 odst. 2 o.s.ř.).

V opačném případě řízení zatížil vadou, jež mohla mít vliv na správnost rozhodnutí ve věci, neboť se dotýká zásady, že nelze přiznat něco jiného, než co účastník řízení navrhuje (§ 153 odst.2 o.s.ř.).

Podle § 43 odst.1 o.s.ř. je soud povinen účastníka vyzvat, aby procesní úkon, je-li jím nesprávné nebo neúplné podání (včetně návrhu změny žaloby), opravil nebo doplnil, a účastníka poučuje, jak je třeba opravu nebo doplnění provést.

Za okolnost, jež zakládá potřebu takového poučení, je nutné pokládat nejen logický rozpor mezi vylíčením rozhodujících skutečností a žalobním návrhem, ale i rozpor, který vyplývá z neurčitého (neozřejměného) vztahu mezi žalobním petitem, navrženým dosud, a nově vylíčenými skutečnostmi, případně z toho, že k nově vzneseným skutkovým tvrzením adekvátní žalobní petit chybí.

Žalobkyně v odvolání změnila (při zachování původního žalobního petitu znějícího na vydání nemovitosti) vylíčení rozhodných skutečností tím (jak bylo uvedeno), že namísto tvrzení, korespondujících žalobě o navrácení majetkových práv podle zákona č. [173/1990](#) Sb., nově uváděla, že „vydání“ nemovitého majetku žádá proto, že jeho vlastníkem nikdy být nepřestala.

Konstantním závěrem soudní praxe ale je, že ochranu vlastnického práva (které se takto dovolávala), jde-li o nemovitost, zprostředkovat žalobou na vydání věci nelze, neboť výrok jí odpovídajícího soudního rozhodnutí nemůže být materiálně vykonatelný. Žalobu na vydání věci (nemovité) připouští judikatura toliko v tzv. restitučních sporech (např. o nároky podle zákona č. [87/1991](#) Sb., zákona č. [229/1999](#) Sb., či zákona č. [173/1990](#) Sb.), kde ovšem není prostředkem ochrany existujícího vlastnického práva, ale plní funkci jinou, a to nástroje nápravy majetkových křivd a obnovy původních majetkových vztahů (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 39/1996 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), jež s žalobou na vyklizení identifikovat nelze (viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.4.1998, sp. zn. 2 Cdon 115/97, uveřejněný v časopise Soudní judikatura pod č. 124/1998).

Logická rozpornost žalobního návrhu a vylíčení rozhodných skutečností způsobuje, jak bylo řečeno, že procesní úkon (ať žaloba či návrh na její změnu) je podáním ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 o.s.ř. nesprávným, a to se všemi důsledky, které odtud pro soud vyplývají. Neodstranění této vady má za následek nejistotu v otázce, o jakém nároku má být rozhodnuto.

Odvolací soud tedy tím, že vycházel z nesprávného názoru, že návrh změny žaloby, je-li postižen vadou, může být ignorován (čímž pominul ustanovení § 43 odst. 1 o.s.ř.), a v důsledku toho rozhodl (nepřípustně) o něčem jiném, než co žádala žalobkyně (a contr. principu dle § 153 odst. 2 o.s.ř.), své rozhodnutí zatížil tzv. jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, tedy vadou, již mají na mysli ustanovení § 241 odst. 3 písm. b/ a § 242 odst. 3 o.s.ř.

Zabývat se věcnými námitkami dovolání je za této situace logicky nepřipadné resp. předčasné; pro konstatované vady je napadený rozsudek nesprávný, a Nejvyšší soud jej proto zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1,2 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)

- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)